

Trong m t th i gian r t dài, ta và Trung qu c là n c đ ng v n. L i nghe nói r ng 70% t ti ng Vi t m n âm c a vùng Tr ng An th i Đ ng th i T ng .

V n h c ta thu x a dùng r t nhi u đ i n tích Tàu, cho n n “nh c” (1) chuy n Tàu c ng không ph i là quá l .

Câu chuy n Hàn Sinh (2) là nh th này (theo S ký c a T Mã Thiên, b n d ch c a Nh Thành, nxb Văn H c Hà n i 1988):

Sau khi T n Th y hoàng ch t, ng i con th là H H i theo m u k c a ho n quan Tri u Cao, b c t ng i anh là thái t Phù Tô, r i lên ngôi t c là T n Nh Th . Vì chính sách nhà T n quá kh c nghi t, dân chúng oán h n. Kho ng năm 209 tr c Công nguyên, H ng Vũ (ng i đ t S ,

sau là Tây S Bá v ng) và L u Bang (ng i đ t Bái, sau là Hán Cao t) kh i binh, di t đ c nhà T n (kho ng năm 206 tr c Công nguyên). L ra, đã có i giao c: ai mang quân vào tr c l y đ c đ t Quan Trung (n i có kinh đô Hàm D ng c a nhà T n, sau g n đó cũng có kinh đô Tr ng An, nay là Tây An) thì đ c làm vua n i y. L u Bang vào tr c, nh ng ít quân h n H ng Vũ, nên ph i ch u lép v nh ng cho H ng Vũ. Nh ng đ y không ph i là chuy n chính mà tôi mu n nói, chuy n tôi mu n nói là đo n sau đây.

Sau khi đã đem binh vào thành Hàm D ng, gi t vua T n Tam Th (đã đ u hàng), đ t cung A Phòng, thu c a c i châu báu, gái đ p, H ng Vũ mu n đem quân v phía đông. Có Hàn Sinh khuyên H ng Vũ r ng : “Đ t Quan Trung b n phía có núi sông che ch , đ t đại phì nhiêu, có th đóng đô đ y đ xây đ ng nghi p bá”. H ng Vũ không nghe. Hàn Sinh th t v ng, tr ra, nói lên : “Ng i ta nói r ng ng i n c S gi ng nh con kh đ i mữ ng i ; qu th c là đúng”. H ng Vũ bi t đ c, sai b t Hàn Sinh b vào v c đ u mà n u cho ch t.

Câu chuy n này tuy ng n, nh ng có th rút ra m y đi u :

Tr c h t, có ngu n cho r ng Hàn Sinh ng ý nói con kh b t ch c hình th c, đ i mữ (và m c “l ph c” (?)) nh ng i, nh ng ch ch c lát thì b n ch t c a nó cũng s l ra, v tri th c kh v n ch là kh . Câu nói đó r t là n ng. Ng i Pháp có câu “L’habit ne fait pas le moine” (d ch thoát nghĩa là: “B áo thầy tu ch ng có th bi n ng i m c thành tu sĩ đ c” cũng na ná ý nghĩa nh câu nói c a Hàn Sinh, nh ng nh nhàng h n v cách phát bi u . X a, ta cũng có hai câu : “ Nhác trông ng t ng tô vàng ; Nhìn ra m i bi t ch u chàng ngày m a” (3) – mà ngày nay có th không m y ai nh – còn nh nhàng h n n a. Nh ng ti ng ta th i nay thì cũng có nhi u t liên quan đ n cái ý c a Hàn Sinh : đ nhái, đ l a đ phô tr ng k l c, b ng c p đ m, danh hi u ti m x ng, ng i nh m l p, đ ng nh m l p, ng i nh m gh , v v.

Th nhì là, theo ng i x a, l i khuyên c a Hàn Sinh là h p lý. Ta H ng Vũ không nghe, cho nên đó là m t trong nh ng nguyên nhân H ng Vũ b thua trong v Hán S tranh hùng, r t c c ph i t t ch t. Cũng có ý cho r ng H ng Vũ v n là ng i dũng mãnh, phá thì gi i, nh ng xây đ ng thì kém, cho nên lúc đ u thì th ng, sau thì thua (4).

Th ba là, Hàn Sinh, s ng th i đó, ch vì cái l i khuyên n i đóng đô thôi, mà b n u. Giá nh s ng th k 21 này, thì thi u gì chuy n đ khuyên can, mà ch ng lo b n u. Ch ng ph i là vì th i nay không có nh ng th ch đ c đoán h n th i x a. Nh ng th i nay có nh ng ph ng ti n k thu t truy n thông mà thu x a không có, thí d nh mu n phát bi u ý ki n, hay hay đ , thì đã có nh ng trang m ng ; bình th ng thì c ký tên th t, g p c nh éo le, thì ký bút hi u hay n c

danh, ch ng s ai n u.

Vì th mà tôi tiêu c cho Hàn Sinh, ch ng nh ng vì b n u, mà còn vì i khuyên can không đ c nghe.

Chú thích :

(1) Tôi dùng ch “nh c” là vì tôi cũng đã k vài đo n trong các cu n sách c a tôi. Ai mu n bi t thêm chi ti t, xin m i m đ c trong trang m ng : <http://www.buitrong.lieu.net>

(2) Có ngu n cho r ng, theo sách Ti n Hán th , thì ng i thuy t khách này là Hàn Sinh, còn theo sách Hán S Xuân Thu thì ng i này là Thái Sinh. Nh ng tên g i không ph i là v n đ chính.

(3) Tôi không bi t tình hình con ch u chàng ngày m a nó nh th nào. Nh ng cũng có th là nó cùng ý v i hai câu ví th x a: [Thu m i c i (?)] “Gái có ch ng nh r ng g p mây. Trai có v nh cò b g p m a”.

(4) Th i tranh hùng, có lúc H ng Vũ b o L u Bang : “M y năm nay thiên h xao xuy n kh n kh vì hai chúng ta ; nay quy t m t phen s ng máu, không nên làm kh nhân dân thiên h n a”. L u Bang tr i: “Ta ch đ u trí, không thêm đ u l c”. R t c c là cái trí th ng cái l c, ch cũng ch ng ph i vì nhân nghĩa gì h n nhau.